

Antwoorden	Deel-scores
Nederland en Indonesië. Vier eeuwen contact en beïnvloeding	
Maximumscore 2	
1 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is, dat het beheersen van de kuststreken voor de VOC voldoende was om een ongestoorde handel (en zeevaart) te waarborgen.	
Maximumscore 4	
2 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat continuïteit tussen de VOC en het Cultuurstelsel lag:	
• op het gebied van de contacten met de Indonesische vorsten in de contracten die met de vorsten werden gesloten om producten te leveren (in de VOC-tijd contingenten, in de periode van het Cultuurstelsel de cultuurprocenten)	<u>2</u>
• op het gebied van de organisatie van de handel in het monopolie op de handel in Indonesische producten (in de VOC-tijd de VOC en in het Cultuurstelsel de NHM)	<u>2</u>
Maximumscore 4	
3 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• In de ogen van de Nederlanders werden de vorsten uitvoerder van het Nederlands beleid, omdat zij werden ingeschakeld in het dualistisch bestuursstelsel / het Cultuurstelsel	<u>2</u>
• In de ogen van de Javaanse bevolking bleven de regenten zelfstandige vorsten, omdat de bevolking alleen maar met hen te maken had / hun opdrachten via hen ontvingen	<u>2</u>
Maximumscore 2	
4 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat Vosmaer zich in deze tekening aansluit bij de kritiek op de 'Batig Slot'-politiek / de winsten op het Cultuurstelsel die naar Nederland vloeien, omdat hij in het onderschrift van de prent aangeeft dat alleen 'moeder Holland ermee te goed gedaan wordt' / dit eens zal leiden tot een opstand van de Javanen.	
Maximumscore 3	
5 ☐ Voorbeeld van een juiste redenering is:	
• Bij het afsluiten van de contracten in de jaren vóór 1890 werd in het algemeen geen geweld gebruikt / was er hoogstens sprake van intensivering van het Nederlandse gezag	<u>1</u>
• De 'Korte Verklaring' werd desnoods met geweld afgedwongen / met de 'Korte Verklaring' accepteerden de inheemse vorsten dat zij geen zelfstandige buitenlandse politiek meer konden voeren / accepteerden zij het Nederlandse gezag boven zich, waardoor zij een groot deel van hun macht inleverden	<u>1</u>
• Omdat het juist in het modern imperialisme om een gewelddadige uitbreiding / intensivering van het koloniaal gezag ging / de politiek van onthouding werd losgelaten, pasten de 'Korte Verklaringen' daar beter in dan de oudere contracten	<u>1</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2002-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
6 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• uit de tabel kan worden afgeleid dat het Ministerie van Koloniën het meest groeit	<u>1</u>
• wat verklaard kan worden uit de toenemende overheidsbemoediging vanwege de Ethische Politiek / het steeds effectiever besturen van grotere gebieden in Indonesië (wat steeds meer ambtenaren vereiste)	<u>1</u>
Maximumscore 4	
7 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Als gevolg van de Ethische Politiek kregen de Indonesiërs inspraak in het Binnenlands Bestuur	<u>1</u>
• maar toen van Indonesische zijde de wens tot meer invloed kwam met als uiteindelijk doel zelfbestuur, werd daar afwijzend op gereageerd (want de idee van langzame opvoeding tot zelfstandigheid mocht niet worden aangetast)	<u>1</u>
• Als gevolg van de Ethische Politiek kwam er beter onderwijs voor de Indonesische bevolking	<u>1</u>
• maar de hogere banen bij het Binnenlands Bestuur bleven grotendeels gereserveerd voor de blanken (want de voorgedachte hield in dat hervormingen onder Nederlandse leiding tot stand moesten worden gebracht)	<u>1</u>
Maximumscore 6	
Voorbeeld van een juist antwoord is:	
8 ☐ A Enerzijds spreekt hij negatief over de Japanners in termen als 'dreunende propaganda' en 'infiltratie', anderzijds ziet hij de bezetting als positief, een gelegenheid om in alle rust te werken aan de opbouw van de Indonesische samenleving/cultuur	<u>2</u>
B De Indonesiërs hebben zich niet massaal verzet tegen de Japanse bezetting, maar in de loop van de bezetting groeit wel de afkeer van de Japanners. In dat opzicht is zijn houding tegenover de Japanners representatief voor de houding van veel Indonesiërs	<u>2</u>
C De bevordering/ontwikkeling van één nationale taal zal de communicatie bevorderen, wat het gevoel van eenheid van de Indonesiërs / het besturen/oprichten van de (toekomstige) / (nationale) eenheidsstaat zal bevorderen	<u>2</u>
Maximumscore 4	
9 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
1 De eerste afspraak was gedoemd te mislukken, omdat Nederland Indonesië wilde verdelen in deelstaten om recht te doen aan de onderlinge verschillen/invloed te kunnen houden, terwijl Indonesië/de PNI sterk vasthield aan hun ideaal van een eenheidsstaat.	
2 De tweede afspraak was gedoemd te mislukken, omdat Nederland de vorming van een Unie met Indonesië wilde, terwijl Indonesië (volledig) onafhankelijk wilde worden van Nederland.	
per juist, bij de afspraak passend, bezwaar van Indonesische of Nederlandse kant	<u>2</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2002-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 14	
10 ☐ Bij de beoordeling van het betoog <i>Koning, koopman, dominee</i> dienen de volgende aanwijzingen te worden gevolgd:	
<i>De periode 1600-1800</i>	
A Uit de beschrijving moet blijken dat:	
• in deze periode de VOC het karakter ervan bepaalde	<u>1</u>
• de VOC zich zoveel mogelijk beperkte tot handeldrijven in specerijen die (alleen) in Indonesië gevonden werden / niet streefde naar het veroveren van grote gebieden / dominees niet actief mochten worden onder de Indonesische bevolking	<u>1</u>
• daarom het koopmansmotief de hoofdrol speelde in deze periode	<u>1</u>
<i>De periode 1830-1870</i>	
B Uit de beschrijving moet blijken dat:	
• in deze periode het Cultuurstelsel het karakter ervan bepaalde	<u>1</u>
• het hoofddoel van het beleid het maken van winst voor de schatkist was	<u>1</u>
• en dat daarom het koopmansmotief nog steeds het belangrijkste was	<u>1</u>
<i>De periode 1870-1900</i>	
C Voorbeeld van een juiste beschrijving is (alle drie motieven komen in deze periode voor):	
• Koopman: in deze (liberale) periode wordt het particulier initiatief toegelaten op de Indonesische markt	<u>1</u>
• Koning: in deze (modern-imperialistische) periode wordt het effectieve gezag over Indonesië uitgebreid	<u>1</u>
• Dominee: in deze periode krijgen missie en zending de mogelijkheid om in sommige gebieden van Indonesië het christendom op grotere schaal te verspreiden	<u>1</u>
<i>Conclusie</i>	
D Voor een juist beargumenteerd antwoord op de hoofdvraag, dat aansluit bij het voorgaande	<u>2</u>
<i>Ten slotte: de periode 1900-1942</i>	
E Voor de definitieve conclusie mogen de volgende scorepunten worden gegeven:	
• voor een duidelijk antwoord op de vraag of de conclusie nog opgaat	<u>1</u>
• voor een duidelijke afweging die het antwoord ondersteunt	<u>2</u>

De Sovjet-Unie. Een systeem onder spanning

- Maximumscore 2**
- 11 Uit het antwoord moet blijken dat volgens de marxistische theorie een geïndustrialiseerde samenleving / het doorlopen van de kapitalistische fase voorwaarde was voor het slagen van de socialistische revolutie, terwijl Rusland in 1917 nog vooral een agrarische samenleving was.
- Maximumscore 4**
- 12 Uit het antwoord moet blijken dat:
- vóór de invoering van de NEP (onder het oorlogscommunisme) stond Lenin/het Sovjetbewind op voet van oorlog met de boeren door de gedwongen graanleveranties/harde staatsdwang bij voedselleveranties 2
  - na de invoering van de NEP kwam er vrede met de boeren/verbeterde de verhouding omdat de boeren de vrijheid kregen hun waren op de vrije markt te verkopen 2

Eindexamen geschiedenis vwo 2002-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
13 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• In bron 4a worden vrouwen achtergesteld bij mannen: het zware werk / minst geachte werk is voor hen	<u>1</u>
• In bron 4b wordt vastgelegd dat vrouwen en mannen volledig gelijkgesteld zijn voor de wet en dezelfde kansen op de arbeidsmarkt moeten hebben	<u>1</u>
• zodat er blijkbaar een groot verschil bestaat tussen de positie die vrouwen volgens de wet in de samenleving hebben en de positie die ze in de praktijk in de samenleving innemen	<u>1</u>
• Dit is te verklaren uit de omstandigheid dat de grondwet de samenleving ordent vanuit de communistische ideologie/het communistische ideaal terwijl in de praktijk traditionele rolpatronen de samenleving bepalen	<u>1</u>
Maximumscore 4	
14 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• door de snelle collectivisatie en de daarmee gepaard gaande ontregeling van het platteland voedseltekorten ontstonden, die door de maatregel van 1935 (waarbij boeren de producten van hun eigen stukjes grond ook mochten verhandelen op de kolchozenmarkt) werden opgeheven	<u>2</u>
• in partijkringen deze maatregel omstreden bleef, omdat deze stukjes grond voor eigen gebruik de ideologische doelen van de collectivisatie doorkruisten / zorgden voor een grijs circuit met producten van deze stukjes / de voedselvoorziening afhankelijk maakten van individuele boeren	<u>2</u>
Maximumscore 2	
15 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• een carrière in de partij aantrekkelijk was, omdat een hogere plaats in de partij meer materiële voorrechten / meer macht binnen de samenleving met zich meebracht	<u>1</u>
• een carrière in de partij risicovol was, omdat partijkader eerder de kans liep weggezuiverd te worden dan gewone partijleden	<u>1</u>
Maximumscore 4	
16 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
Prokofjev zich in deze tekst aansluit bij het socialistisch realisme doordat hij (één van de volgende):	<u>2</u>
• met 'de grootheid van deze tijd' zinspeelt op de successen van de Sovjet-Unie, want socialistisch-realistische kunst verheerlijkt de idealen van het communisme/de Sovjet-Unie.	
• aandringt op helderheid, eenvoud en toegankelijkheid, want volgens het socialistisch realisme diende kunst begrijpelijk te zijn voor de massa.	
Prokofjev in deze tekst kritiek levert op zijn medecomponisten, omdat hij wijst op het gevaar van het 'provinciaal' worden van veel Sovjet-componisten / dat er 'flauwe deuntjes' gecomponeerd worden / de compositietechniek afgezaagd wordt, omdat het socialistisch realisme eenvoudig en makkelijk toegankelijk moet zijn	<u>2</u>
Maximumscore 3	
17 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• De economische vooruitgang werd door het onderwijs bevorderd, want daardoor kon men beschikken over voldoende geschoolde arbeidskrachten (wat voor de versnelde industrialisatie noodzakelijk was)	<u>1</u>
• Aan het vergroten van de ideologische betrouwbaarheid leverde het onderwijs een bijdrage door de vorming van de Nieuwe Sovjetmens/ het uitbannen van burgerlijke en kapitalistische waarden	<u>1</u>
• Aan het bereiken van culturele eenheid leverde het onderwijs een bijdrage door het verplicht stellen op scholen van Russisch als tweede taal voor de anderstalige volken van de Sovjet-Unie/het verkondigen van het socialistisch-realisme	<u>1</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2002-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
18 ☐ <i>A</i> Voorbeeld van een juist antwoord is: Stalin is afgebeeld in het maarschalksuniform van de almachtige leider, maar leest toch brieven die hij vanuit het volk krijgt / leest glimlachend brieven van kinderen	<u>2</u>
<i>B</i> Uit het antwoord moet blijken dat de partij door deze mythe rond Stalin bijdroeg aan het stimuleren van onvoorwaardelijke trouw aan de partijleider	<u>2</u>
Maximumscore 4	
19 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat: • zowel in de periode Stalin als in de periode Brezjnev de boeren werden onderdrukt / miskend als gevolg van Stalins collectivisatiepolitiek en Brezjnevs landbouwbeleid • de lage status van de boer kan worden verklaard doordat zowel onder Stalin als onder Brezjnev de nadruk werd gelegd op de opbouw en vestiging van (zware) industrie	<u>2</u> <u>2</u>
Maximumscore 6	
20 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: <i>A</i> Solzjenitsyn en Sacharov zijn het oneens over: • de idee van vooruitgang / de wenselijkheid van economische groei • want Solzjenitsyn verzet zich hiertegen en pleit voor behoud van het bestaande, terwijl Sacharov vindt dat vooruitgang / economische groei noodzakelijk is voor het voortbestaan van de samenleving	<u>1</u> <u>1</u>
• de manier waarop een samenleving bestuurd moet worden • want Solzjenitsyn is niet tegen een autoritair systeem, terwijl Sacharov vindt dat Solzjenitsyn zo te weinig afstand houdt van de uitwassen van het (eveneens autoritaire) communistische bewind / Sacharov vindt dat de maatschappij behoefte heeft aan democratische leiding	<u>1</u> <u>1</u>
<i>B</i> Door zijn opvatting over economische groei die de samenleving zal verbeteren / zijn afzetten tegen autoritaire tendensen past Sacharov beter in de West-Europese kapitalistische / democratische traditie	<u>2</u>
Maximumscore 4	
21 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat Abramov • als kenmerk noemt dat er een kloof bestaat tussen de onverschillige/passieve burgers en de staat/partijtop die niet bereid is dat te veranderen	<u>2</u>
• als verklaring geeft dat de onverschillige/passieve houding van de burgers door de partijtop wordt gedoogd, omdat daardoor hun macht niet in gevaar komt / zij daar juist op steunen	<u>2</u>
Maximumscore 4	
22 ☐ <i>A</i> Uit het antwoord moet blijken dat de levensstandaard in de stad hoger lag dan op het platteland / het platteland politiek/ideologisch niet meetelde / de industrie voor de landbouw ging	<u>2</u>
<i>B</i> Voorbeeld van een juist antwoord is: Door de komst van de televisie werden plattelandsbewoners zich in toenemende mate bewust van het verschil in levensstandaard tussen stad en platteland	<u>2</u>

Bronvermelding

- 1: P. van Zonneveld, Album van Insulinde, Amsterdam 1995, pag. 22.
- 2: Bob de Graaf, Kalm temidden van woedende golven, het ministerie van koloniën en zijn taakomgeving 1912-1940, Den Haag 1997, pag. 51.
- 3: R. Raben (red.), Beelden van de Japanse bezetting van Indonesië, persoonlijke getuigenissen en publieke beeldvorming in Indonesië, Japan en Nederland, Zwolle/Amsterdam 1999, pag. 100.
- 4a: Marius Broekmeyer, Het verdriet van Rusland, Amstelveen 1995, pag. 225.
- 4b: Constitution (fundamental law) of the Union of Soviet Socialist Republics, Moscow 1977, pag. 38.
- 5: H. Robinson, Sergei Prokofiev, a biography, New York 1987, pag. 294.
- 6: G. Prokhorov, Art under socialist-realism, Soviet painting 1930-1950, zonder plaats 1995, pag. 97.
- 7: A. Solzjenitsyn, Open brief aan de Sovjet-leiders, Baarn 1974, pag. 21, 40, 44 en 49.
- 8: R. Sakwa (ed.), The rise and fall of the Soviet Union 1917-1991, Londen/New York zonder jaar, pag. 394-395.
- 9: Marius Broekmeyer, Het verdriet van Rusland, Amsterdam 1995, pag. 233.